

LIBRIS

© Editura EIKON

We know
books

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național al
Cercetării Științifice (CNCS)

București, Calea Giulești 333, sector 6
cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte: 021 348 14 74
0733 131 145, 0728 084 802
difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: 021 348 14 74
0728 084 802, 0733 131 145
contact@edituraeikon.ro
www.librariaeikon.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Amintiri despre Mircea Ivănescu / antolog. îngrijită,
pref. de Dan Dănilă. – București : Eikon, 2025

ISBN: 978-606-49-1493-4

I. Dănilă, Dan (antolog. ; pref.)

821.135.1.09

COPERTA 1: portret în culori acrilice de Dan Dănilă

REDACTOR: Isabela Brănescu

DESIGN: Ada Atănăsoaei

EDITOR: Valentin Ajder

Amintiri despre Mircea Ivănescu

antologie îngrijită de Dan Dănilă

E I K O N

BUCUREȘTI, 2025

1999 – Premiul național de poezie „Mihai Eminescu”.

1999 – A fost propus pentru Premiul Nobel pentru literatură de către *Asociația Scriitorilor Profesioniști din România*, la solicitarea Comitetului Nobel al Academiei Suedeze.

2000 – Ordinul național „Steaua României în grad de Ofițer” pentru realizări artistice remarcabile și pentru promovarea culturii, de Ziua Națională a României.

Lucrări despre Mircea Ivănescu

Alexandru Cistelean – *Mircea Ivănescu. Micromonografie*, Editura Aula, Brașov, 2003;

Mircea Avram – *Interviu transfinit. Mircea Ivănescu răspunde la 286 de întrebări ale lui Vasile Avram*, Ed. Ecclesia, 2004;

Radu Vancu – *Mircea Ivănescu: Poezia discreției absolute*, Vinea, 2007 (ediție revăzută și adăugită, ART, 2015);

Alexandru Cistelean – *Mircea Ivănescu '80* (coord.), Editura Paralela 45, Pitești, 2011;

Daniel Deleanu – *Poezia lui Mircea Ivănescu*, Ed. Limes, 2022.

Mai multe lucrări de diplomă au ca subiect opera lui Mircea Ivănescu. Numeroase articole în reviste din țară și străinătate sunt dedicate poeziei ivănesciene și traducerilor lui din literatura universală.

Ioan Barb

Mircea Ivănescu Sub farmecul straniu al cuvintelor

Era într-o zi de joi, la începutul primăverii, data la care Silviu Guga ne-a anunțat că după amiază o să avem oaspeți importanți, din Sibiu, la întâlnirea lunară a Cenaclului Radu Stanca din Călan, cenaclu în care eram membru de vreo câțiva ani. Îl privisem pe Silviu Guga cu uimire dar nu am pus întrebări deoarece știam că împreună cu soția sa, care îmi era profesoară de chimie la liceu, aveau o casă în Sibiu. Cu Silviu Guga mă cunoșteam de prin clasa a cincea, când îmi fusese profesor la limba și literatura română și unde, la clasă, îmi descoperise și îmi aprinsese focul sacru sub rugul poeziei. El locuia în Călan însă era din Bățălar, un sat apropiat, în care tatăl său era preot ortodox. Mai știam că locuința părintească era situată chiar lângă biserica satului.

Am așteptat cu nerăbdare momentul sosirii importanților oaspeți. Cenaclul Radu Stanca fusese creat de însuși Silviu Guga care era și cel mai înfocat animator al acestuia. Mai știu că multe generații de elevi fuseseră membri ai acestui cenaclu, deoarece orașul nostru devenise un important centru siderurgic pe harta socialistă a României. Iar liceul teoretic din Călan, foarte apreciat și cu profesori buni, formase

mulți ingineri, medici, profesori; unul dintre acești absolvenți ajungând chiar ministru al muncii.

Când au intrat în sala mică a Casei de cultură, proiectată de umoristul Liviu Oros, sală unde se țineau ședințele cenaclului, am încercat să îi identific la prima vedere, însă nu am prea reușit în totalitate. Cel înalt mi se părea să fie poetul Ion Mircea și cel mai bătrân poetul Mircea Ivănescu. Când Guga i-a prezentat, s-a dovedit că nu mă înșelasem în privința celor doi. Ceilalți erau Titu Popescu și Mircea Braga.

Îmi amintesc că Ion Mircea, cel care conducea revista *Transilvania* din Sibiu și care mă și publicase, era un tip înalt, slab și purta un sacou de culoare verde închis. Au luat cuvântul pe rând, vorbind despre starea poeziei în acel an, 1979, și toți aveau aceeași părere că eram pe cale să asistăm la nașterea unei importante generații de scriitori (generația 80). Mă gândeam că generația 60 din acel grup era cu brio reprezentată de autorul volumului *Poesii nouă*, Mircea Ivănescu. Și când a început să vorbească, cu vocea puțin răgușită, despre rosturile de la acea vreme, despre influențe și orientări în literatură, nu am realizat că îl ascult pe unul din cei mai importanți poeți contemporani, poet care, prin opera sa, avea să influențeze și să determine multe destine poetice. La sfârșit, poetul a vorbit despre Nichita Stănescu pe care l-a calificat ca fiind un mare poet și a vorbit laudativ despre el și opera sa.

Ce m-a frapat la Ivănescu a fost modestia și plăcerea cu care vorbea despre opera altor autori și mai deloc despre propria creație. A avut apoi cuvinte laudative despre cei care au făcut posibilă apariția volumului colectiv al cenaclului nostru, menționându-i expres pe Silviu Guga și pe Radu Ciobanu, ultimul prefățând volumul. Îmi amintesc că era pentru întâia oară când simțeam un sentiment de mândrie că publicasem în acea carte. Îmi amintesc că mai erau Ionel Amărieuței,

Otilia Ignat, Mihaela Ispas, Violeta Deminescu, Marcel Anghel și Uskar Ernest. Azi mă gândesc cu tristețe că, în afară de Violeta Deminescu care a scos de curând o nouă carte, niciunul nu a performat.

La sfârșit, ni s-au adresat în câteva cuvinte Titu Popescu și Mircea Braga (cel pe care aveam să îl cunosc mult mai bine cu mulți ani mai târziu, când aveam să devenim colegi ai Filialei Uniunii Scriitorilor din Sibiu).

A urmat, bineînțeles, protocolul de după cina, unde am observat că pe masa întinsă tronau două sticle de vinars, adus de Silviu Guga special de la Bățălar. Am schimbat câteva cuvinte cu Ion Mircea și apoi mi-am fixat atenția pe Mircea Ivănescu, care ținea în mână cartea noastră *SUB ARCURI DE LUMINI*, dar și un caiet cu versuri de-ale mele, intitulat *ORGA SPERANȚEI* pe care i-l dăduse, pare-mi-se, Silviu Guga. A citit cu atenție și apoi a făcut publică afirmația următoare: „acest tânăr va ajunge departe”. Am roșit tot și m-am făcut mic, mic, deoarece nu eram obișnuit să se vorbească așa despre mine. Dar poetul Mircea Ivănescu, omul cu ochelari, care era uns cu toate alifiile, simțindu-mă, m-a luat de umăr și mi-a propus să ciocnim un pahar în cinstea POEZIEI. Atunci l-am privit în față și am constatat că înaintea mea stătea un om simplu, dar care deținea cu siguranță cheia spre acea lume în care încercam să mă strecur. I-am strâns mâna și l-am îmbrățișat, fără să știu că acest gest era cel dintâi și cel de pe urmă.

Au trecut anii. Mircea Ivănescu a mai poposit prin Călan, însă eu nu am fost prezent deoarece îmi făceam stagiul militar. Dar, din când în când, gândurile mă poartă spre el. Dar el fizic nu mai este, a plecat în tărâmul veșnicei primăveri. Dar eu îl ascult și acum pe El, Poetul, proprietarul de vise și de vorbe:

trebuie alese vorbele cu grijă,
vorbele lasă urme – îți amintești

mai târziu de ele – așa cum și pașii rămân în zăpadă, trebuie alese vorbele (însă e uneori atât de ușor să știi să așezi vorbele unele lângă altele să însemne ceva – ceva ce nu se mai așază deloc exact peste ce știi tu cu adevărat că e în tine – că simți. oricine poate să facă vorbe unele după altele – oricine poate să vorbească – nu asta e principalul – ar trebui poate alese tocmai cuvintele care să nu spună prea mult.) și pe urmă, fiecare din vorbele acestea ca niște urme în zăpadă...

(vorbe, vorbe, vorbe..., „Cele mai frumoase poezii”, Editura Humanitas).

Gabriela Ana Balan

Pași prin orașul cu ochi de pisică

In memoriam Mircea Ivănescu

Suntem prizonieri într-un labirint de cristal prin care timpul se joacă, adesea ne pune față în față, ne lasă singuri și râde, alteori ne ajută se ne regăsim exact când ne așteptăm mai puțin. Amintirile, piloni imaginari, susțin cristalele fermecate ale existenței atât de bine pătrunse în forme, dimensiuni și culori. Vine pentru fiecare o vreme în care absența celor dragi dă în clocot sub un clopot de sticlă în care stigătul pare ecou.

Acum recitesc „Interviu transfinit”, cartea în care Mircea Ivănescu răspunde întrebărilor, mai mult retorice și mai mult incantații, nesupuse și necondiționate pe care le adresează Vasile Avram. Hărăzită de noroc, am primit volumul în dar de la Ovidiu Tomulețiu. Citesc și printr-o buclă a timpului reușesc, pe un patinoar de imaginar, să mă strecor în universul celor doi îmblânzitori de cuvinte care se privesc în ochi pe coperta cărții,

Dacă azi, în noul mileniu din care a mușcat atât de puțin, doar nouă ani, paradoxal, cel mai mare număr cu o cifră, considerată magică, scriem și încercăm să îl evocăm pe Mircea Ivănescu pământean, vom schița un zâmbet întocmai ca al domniei sale pe când era lângă noi și părea că nu este și dintr-o dată era mai prezent

decât toți, așa, ca răspunsurile care sunt și parcă nu sunt și ba vor, ba refuză să fie în această carte, ca atunci când M.I. urca pe scenă și în loc să se prezinte în fața publicului, prefera să recite poezia eminesciană „Stau în cerdacul tău”. Și amintirile vin în valuri...

Când am intrat prima dată, în secolul trecut, în casa scriitorului Mircea Ivănescu, însoțită de Eugen Jitariuc, l-am întrebat de ce ușa era închisă pentru lumina de afară, dar era deschisă pentru noi. Mi-a răspuns că îi este suficient să primească în casă doar soli ai luminii, apoi am numărat împreună pisicuțele care aveau ochii asemănători mie, verzi, adică toate.

În acea casă, lumina venea din cărțile înșirate peste tot!

Pe atunci, la finele anilor '80, băntuiam, ca o strigoaică tânără, toate cenaclurile, librăriile și bibliotecile sibiene. Îmi petreceam aproape fiecare zi în sediul redacției revistei *Transilvania*, acolo unde aveam „cei mai buni prieteni din lume”. Eu eram cronicarul acelor vremuri, semnam cu pseudonimul Gast cronicile săptămânale de cenaclu. Acum scriu și zâmbesc, amintindu-mi cum zâmbea Mircea Ivănescu și cum îi luceau ochii de sub ochelari, citind cronică unui eveniment la care a fost prezent: „Pe mine m-a trecut stimatea domnișoară înaintea lui Ion Mircea”!

Cele mai frumoase povești despre omul Mircea Ivănescu – pentru mine era un zeu! – le ascultam pe atunci în bibliotecă, la Casa de cultură, povestite de zeița, bibliotecara Artemiza Bodnar Ene în timp ce tricota celebrele pulovere de lână pentru scriitorii sibiieni. Vasile Avram, Traian Suciuc și Mircea Ivănescu le purtau cu mare mândrie, la orice ocazie. Cred că prin primăvara lui 1989 – unde e memoria când ai nevoie de ea? de cealaltă parte a clipei! – Vasile Avram termina de scris monumentalul roman „Fiul apocrif”. A rugat-o pe Artemiza să-l dactilografieze.

Am ajutat-o și eu, i-am dictat și chiar am bătut câteva pagini la mașina de scris din bibliotecă, mașină de scris de care azi îmi este foarte dor. Am avut privilegiul să fiu prima persoană care a primit de la autor paginile fierbinți ale manuscrisului, rugată să îmi dau părerea! În mare taină, i-am arătat textul și lui Ovidiu Tomulețiu.

După ce am schimbat păreri la superlativ, am luat paginile acasă și... am luat un pix – pentru Dumnezeu, de ce nu a fost un creion? pentru că nu trebuie șters ceea ce este de păstrat, nu-i așa? – și am început să... vai, eu corectam, tăiam și adăugam cuvinte, scriam păreri printre rânduri, eu cu cei nici 20 de anișori de atunci, modificam – da, am reușit să îl determin să renunțe la exprimări de genul „o să apară (de fapt a apărut)” care mă scoteau din sărite – comentam, subliniam, adăugam notițe pe toate părțile libere ale paginilor. Eu, ludică, în eșuata mea bună-intenție, de fapt am distrus acel manuscris care trebuia predat editurii urgent.

Dimineața următoare m-a surprins zburdând, intrând victorioasă cu manuscrisul însemnat cu pixul de păreri mele, în redacția revistei *Transilvania*. Vă imaginați reacția unui autor care își vede paginile cărții murdărite de o mână inconștientă? Ei bine, vă înșelați! A privit nu înspre mine ci prin mine, către Mircea Ivănescu, căruia îi sclipeau ochii tare ciudat, ca atunci când se întrecea cu Ion Mircea în traducerea unor expresii din lirica universală. Ar trebui să fiu, și nu sunt, un pictor de mare calibru să le pot reda întocmai expresia din acel moment: zâmbete în loc de tunete și fulgere, blândețe și căldură când eu așteptam furtună. M.I. mi-a surprins teama, s-a apropiat, mi-a sărutat mâna și cuvintele sale au căzut ca o ploaie de meteoriți: „Ar fi interesant să publicăm romanul așa,

cu însemnările domnișoarei!” Acea replică a rămas, până azi, cel mai frumos compliment din viața mea.

Uneori mergeam la redacția revistei Transilvania împreună cu prietena mea Sorinela. Mircea Ivănescu era singurul care, atunci când scria, se lăsa pradă gălăgiei noastre, era ca și când nu se mai sătura ascultându-ne zarva cristalină în timp ce toți ceilalți aveau nevoie de liniște pentru scris!

Circulă zvonuri dinspre Sibiu că pe strada Dr. Rațiu se mai aude ciocănitul cu un deget la mașina de scris iar șoferii sibieni mai au în memorie un articol nescris din vechiul cod rutier, „Atenție, trece Mircea Ivănescu, citind o carte”. Este imaginea care i s-a păstrat în memoria colectivă. Poate această impresie a marii lui treceri citind pe stradă îi pune cumva eticheta de mare singuratic. Nu a fost deloc un însingurat!

După revoluție s-a implicat activ în viața culturală a burgului, a candidat chiar la funcția de președinte al Alianței Civice, dar a fost învins, spre bucuria lui mai întâi – ce ciudat sună azi! – de alt scriitor cu care acum stă la taclale în cer, poate „În preajma legendei”, Vladimir Munteanu. Eu eram în prezidiu, scriam procesul verbal. Ar fi fost interesant să îl închei cu întrebarea: „cum ar fi să trăim într-un oraș condus de Mircea Ivănescu?”.

Atunci când amintirile din cei mai frumoși ani mă copleșesc, recitesc „Ultima licornă”, romanul lui Peter S. Beagle căruia traducătorul Mircea Ivănescu i-a dat emoție și strălucire în limba română și mă gândesc că M.I. a descoperit, asemeni unicornului, că nu e ultimul din neamul său și a plecat într-o poveste, doar ca să afle ce se întâmplă cu noi, ceilalți. Chiar așa, să fie moartea cortina trasă peste vise, speranțe, dorințe, iubiri, luminița de cristal de la capătul labirintului?

Ovidiu Baron

Amintire cu Mircea Ivănescu

L-am întâlnit de câteva ori. Odată, la un eveniment în care ne vorbea despre poezie. Părea un om mărunțel, cu mintea departe de corp și adesea cu un zâmbet (auto)ironic strecurat discret în pliurile obrazilor. Atunci l-am întrebat despre Mopete. Nu mai știu ce, îmi amintesc doar că eram curios dacă are o legătură directă cu biografia poetului. Mi s-a făcut imediat rușine de întrebare.

Îmi plăcea poezia lui, dar ceva mă neliniștea îngrozitor de tare. Poate tocmai calmul ei, liniștea aceea în care nu puteam avea nicicum încredere. Un echilibru sub care tremurau vulcanii. Nisipuri mișcătoare. Recuzita minimalistă. Un cosmos dominat de un bărbat, de o femeie decorporalizată, care umplea aerul, o pisică și întrezăriri scurte de chipuri și întâmplări care dădeau buzna aproape haotic din abisul memoriei. Piese de mobilier. Ferestre. Covorul. Ploaia. Am revenit de multe ori acolo, ca în teritoriul unui străbunic pe care nu apucasem să-l înțeleg. Adeseori revoltat, intrigat. Uneori liniștit, bucuros de revedere, simțind că vulcanul doarme și pot explora în ritmul meu, după „liniștea” minții mele. Mi-a răspuns atunci politicos. Părea că privește în gol sau că citește